

Кожне практичне заняття проводиться в онлайн форматі і традиційно складається із обговорення актуальних теоретичних питань на основі аналізу запропонованих наукових джерел та інтернет-ресурсів, виконання практичних завдань на занятті, та завдань для самостійного опрацювання здобувачами у вільний час.

Уведення дистанційного курсу „Цифрова комунікація в освіті” дозволило уможливити ефективне формування двох компонентів цифрової культури майбутніх учителів англійської мови в початкових класах: комунікативної поведінки в цифровому середовищі та нетикету, а також цифрової комунікації і нетворкінгу).

Література:

1. Кухаренко В. М. Теорія та практика змішаного навчання. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.

2. Початкова школа : навчання впродовж життя : цифрове освітнє середовище підготовки вчителя початкової школи : веб-сайт. URL: <http://psll.paradox.dn.ua/>

3. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка бакалаврського рівня. Затверджено наказом МОН України від 23.03.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2021/03/23/013%20Pochatkova%20osvita_28.03.doc

ТЕМАТИКА ІНКЛЮЗІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

Сергієнко Л.

*студент Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Мірошник І. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мов та методик їх викладання
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Євроінтеграційні процеси, які за останні роки стали важливою частиною внутрішньої політики української держави, спонукали до перегляду традиційних настанов та принципів вітчизняної освітньої системи. Серед них помітне місце посідає орієнтація освітнього процесу на всебічну й повноцінну інтеграцію людей різного віку з обмеженими можливостями в життя соціуму. Очевидно, що робота такого плану має розпочинатися якнайраніше, а саме – з дошкільного віку.

Методологічним базисом освітньої інклюзії (від англ. *inclusion* – включення) стало глибоке концептуальне коріння, відображене в теоріях соціальної справедливості, прав людини, соціальних систем щодо розвитку особистості, соціального конструктивізму, структуралізму, ідеях інформаційного суспільства й соціальної критики [3, с.7]. Відповідно до зазначених теорій та ідей освіта розглядається як суспільне благо, що потребує надання всім рівних можливостей у доступі до цієї соціальної цінності. Відтак інклюзія поступово офіційно посідає паритетне місце в системі освіти, спираючись на вищезгадане концептуальне підґрунтя, розробку державної інклюзивної політики, системи управління та підтримки національних освітніх програм. Але ця тенденція вимагає відповідних кроків і в напрямі підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, здатних повною мірою

реалізувати завдання інклюзивної освіти на всіх її рівнях, і особливо – на рівні дошкільної освітньої ланки.

В цілому у процесі інклюзії головний акцент робиться в першу чергу на розвиток сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх проблемах. Досвід, напрацьований європейською спільнотою, показує, що взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Водночас взаємодія між дошкільниками з особливими освітніми потребами та іншими дітьми в інклюзивних групах сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги. Відтак дотримання принципів інклюзивної освіти на рівні дошкільних закладів уможлиблює неформальну соціалізацію як дітей з особливими освітніми потребами, так і «нормативних» дошкільників.

Майбутні вихователі ЗДО, які працюватимуть з інклюзивними групами, повинні добре усвідомлювати й мати відповідні вміння та навички щодо специфіки роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, серед яких:

- індивідуальне планування тем, які викликають утруднення в засвоєнні;
- ведення занять з інтонаційно та багаторазовим повторенням складних слів;
- контроль за розумінням дитиною завдань, інструкцій, питань та відповідей вихованців;
- залучення батьків до закріплення нового матеріалу в домашніх умовах;
- максимальне використання методик випереджаючого навчання;
- заохочення за позитивні відповіді;
- створення ситуацій успіху на заняттях та в ігрових ситуаціях.

Крім того, майбутні фахівці дошкільної освітньої ланки мають добре орієнтуватися в системі роботи вихователя з дітьми з особливими освітніми потребами, яка складається з наступних компонентів:

1. Діагностика рівня розвитку дошкільника з ООП по відношенню до своїх однолітків.
2. Прогнозування позитивних результатів діяльності дитини з особливостями розвитку.
3. Реалізація комплексу реабілітаційних та корекційних вправ для розвитку.
4. Створення умов для включення в діяльність кожної дитини.
5. Постійний контроль команди фахівців за розвитком дошкільника з ООП, запис у діагностичну картку важливих моментів виховання та навчання.

Важливим напрямом професійної підготовки майбутніх вихователів стосовно дошкільної інклюзивної освіти є також формування ґрунтовних знань у галузі дитячої дефектології та спеціальної педагогіки. Зокрема, остання розтлумачує відхилення від стадії вікового розвитку, на якій перебуває дитина, викликані хворобою або її наслідками, як дизонтогенез. За класифікацією В. В. Лебединського [2, с. 38-130], виокремлюють 6 варіантів дизонтогенезу:

- викликані відставанням психічного розвитку:

- 1) недорозвиток (зокрема, олігофренія);
- 2) затриманий розвиток (затримка психічного розвитку);

- при диспропорційності (асинхронії) психічного розвитку:

- 3) викривлений розвиток (зокрема, ранній дитячий аутизм);
- 4) дисгармонійний розвиток (зокрема, психопатія);

- викликані руйнуванням окремих функцій організму:

- 5) ушкоджений розвиток (зокрема, органічна деменція);

6) дефіцитарний розвиток (порушення зору, слуху, мовлення, опорно-рухової системи).

Відповідно до вчення Л. С. Виготського, у складній структурі дизонтогенетичного розвитку розрізняють первинне порушення та викликані ним вторинні відхилення [1]. Наприклад, якщо дитина не чує від народження (первинне порушення, пов'язане з випадінням функції слухового аналізатора із загального кола розвитку), її мовлення не

розвивається природним шляхом (вторинне порушення пов'язане з вирішальною роллю слухових еталонів звуків мовлення для розвитку мовленнєво-рухового аналізатора), то вона потребує спеціально організованого навчання. До вторинних відхилень вчені відносять особистісні (самосвідомість, мотивація тощо), які здебільшого пов'язані із недостатнім ступенем спілкування, соціальною депривацією, що нерідко супроводжує дитину з порушенням розвитку.

Таким чином, кожний з варіантів дизонтогенезу дитини дошкільного віку потребує специфічних підходів, методик, прийомів та способів навчання й виховання в умовах ЗДО, що, відповідно, має бути відображене у змісті підготовки майбутніх вихователів.

Разом з тим також варто не забувати, що модернізація освітньої системи України дала можливість переглянути питання адаптації дітей із психофізичними вадами до умов проживання, виховання і навчання. Згідно з Конвенцією про права дитини і Конституції України батьки мають право обирати місце навчання для дитини за місцем проживання. Прийом дітей з особливими освітніми потребами до закладу дошкільної освіти без забезпечення належної підтримки (психолого-педагогічного супроводу, архітектурних пристосувань, супроводу відповідних фахівців, навчально-методичних матеріалів та обладнання) носить назву стихійної інклюзії. Вся відповідальність адміністрації лягає на плечі педагогів, які постійно вдосконалюють власну професійну майстерність.

Отже, підготовка майбутніх вихователів ЗДО до роботи в умовах інклюзії передбачає в цілому широкий спектр напрямів, а саме:

- формування і систематизація наукових уявлень про загальні тенденції розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні;
- формування практичних навичок та вміння визначати зміст, методи і оптимальні структурно-організаційні форми здійснення професійної діяльності у ЗДО з інклюзивним навчанням;
- формування уявлень про побудову стратегії взаємодії з батьками вихованців з порушеннями психофізичного розвитку та фахівцями, а також щодо професійно важливих властивостей особистості вихователя;
- випрацювання навичок командної роботи при навчанні і вихованні дітей з особливими освітніми потребами;
- знання сутності та завдань корекційно-розвивальної роботи й основ диференційованого навчання дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами;
- оволодіння вмінням здійснювати необхідні адаптації та модифікації змісту та методики навчально-розвивальних програм для дітей дошкільного віку тощо.

Відтак формування державної стратегії інклюзивної освіти передбачає подолання як соціальних, так і організаційних перешкод. Це стає можливим за умови вдосконалення системи професійної підготовки педагогів, підвищення рівня спеціальної психолого-педагогічної освіти батьків і громадськості, адаптації приміщень до потреб дітей з особливостями у розвитку, а також науково-методичного процесу.

Література:

1. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. Москва: Педагогика, 1983. Т.5: Основы дефектологии. 368 с.
2. Лебединский В. В. Нарушения психического развития в детском возрасте: учеб. пособие для студ. психол. фак. высш. учеб. заведений. Москва: ИЦ «Академия», 2003. 144 с.
3. Тарапака Н. В., Кашуба Л. В. Інклюзія в дошкільлі: розвиток дітей із психофізичними вадами в умовах реалізації Базового компонента дошкільної освіти. Кіровоград, 2013. 140 с.